

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗДРІБНОГО ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ

© 2014 ПОДДУБНА Н. М.

УДК 657.47:339.144:658.87

Поддубна Н. М. Теоретичні аспекти формування облікової політики роздрібного торговельного підприємства споживчої кооперації

Беручи до уваги широкі трансформаційні процеси як в економіці, так і в бухгалтерському обліку, які мають місце на сучасному етапі господарювання, а також намагання наблизитись до міжнародних норм і умов ведення бізнесу, стає очевидно необхідність побудови ефективної та дієвої системи обліку, а саме: створення та запровадження науково та практично обґрунтованої облікової політики. У статті розглянуто сутність облікової політики, розпорядчих документів, які її регламентують на підприємстві, а також нормативно-правові акти, які регулюють їх формування та запровадження на сучасних суб'єктах господарювання. Досліджено особливості діяльності роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації та, відповідно до цього, запропоновано етапи, які необхідно виділяти при побудові облікової політики, а також у результаті критичного опрацювання розпорядчих документів, які застосовують дані підприємства при регламентуванні своєї облікової політики. Запропоновано структуру даного документу, який би максимально відповідав умовам діяльності даних суб'єктів господарювання. Зроблено висновок, що облікова політика виступає як необхідний інструмент при організації обліку, тому формальний підхід при її формуванні є неприпустимим. Запропоновані положення можуть бути корисними не лише для роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації, а й для інших суб'єктів господарювання, які володіють такою самою організаційною структурою та мають у своєму складі відокремлені структурні підрозділи.

Ключові слова: бухгалтерський облік, облікова політика, принципи обліку, роздрібна торгівля, споживча кооперація, товарні запаси.

Бібл.: 8.

Поддубна Наталія Миколаївна – аспірантка, кафедра аудиту, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03068, Україна)

E-mail: nataliia_poddubna@mail.ru

УДК 657.47:339.144:658.87

Поддубная Н. М. Теоретические аспекты формирования учетной политики розничного торгового предприятия потребительской кооперации

Учитывая широкие трансформационные процессы как в экономике, так и в бухгалтерском учете, имеющие место на современном этапе хозяйствования, а также попытки приблизиться к международным нормам и условиям ведения бизнеса, стала очевидной необходимость построения эффективной и действенной системы учета, а именно: создание и внедрение научно и практически обоснованной учетной политики. В статье рассмотрена сущность учетной политики, распорядительные документы, которые ее регламентируют на предприятии, а также нормативно-правовые акты, регулирующие их формирование и внедрение на современных субъектах хозяйствования. Исследованы особенности деятельности розничных торговых предприятий потребительской кооперации и, в соответствии с этим, предложены этапы, которые необходимо выделять при построении учетной политики, а также в результате критических обработок распорядительных документов, которые применяют данные предприятия при регламентировании своей учетной политики. Предложена структура данного документа, который бы максимально отвечал условиям деятельности данных субъектов хозяйствования. Сделан вывод о том, что учетная политика выступает как необходимый инструмент при организации учета, поэтому формальный подход при ее формировании недопустим. Предложенные положения могут быть полезными не только для розничных торговых предприятий потребительской кооперации, но и для других субъектов хозяйствования, которые обладают такой же организационной структурой и имеют в своем составе обособленные структурные подразделения.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, учетная политика, принципы учета, розничная торговля, потребительская кооперация, товарные запасы.
Библ.: 8.

Поддубная Наталья Николаевна – аспирантка, кафедра аудита, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03068, Украина)
E-mail: nataliia_poddubna@mail.ru

UDC 657.47:339.144:658.87

Poddubna N. M. Theoretical Aspects of Formation of the Accounting Policy of the Retail Trade Enterprise of the Consumers Cooperative Society

With respect to the extensive transformation processes in economy and accounting at the present stage, as well as attempts to get closer to international standards and the business environments, the necessity is developed to build effective and efficient accounting system, namely: the formation and implementation of a scientifically and practically sound accounting policy. In the article the substance of the accounting policy, administrative documents, with aim to control the accounting policy within the enterprise, as well as the legal acts regulating its formation and implementation in the modern business entities were examined. Features of the retail trade enterprises of the consumers cooperative society were studied and, accordingly, steps that should be highlighted when building the accounting policies and during the critical treatment of documents that use enterprise data for the regulation of its accounting policies were proposed. The structure of the present document, which would be the most appropriate to the circumstances of the economic entities in question, is offered. It was concluded, that the accounting policy is an important tool of the accounting organization and that a formal approach to its formation will be inappropriate. The proposed regulations may be useful not only for the retail traders of the consumer cooperation, but for the other economic entities as well, which have the same organizational structure and include the separate structural divisions.

Key words: accounting, accounting policy, principles of accounting, retail, consumers cooperative society, stocks.

Bibl.: 8.

Poddubna Nataliia M. – Postgraduate Student, Department of Audit, Kyiv National Economic University named after. V. Getman (pr. Peremogy, 54/1, Kyiv, 03068, Ukraine)

E-mail: nataliia_poddubna@mail.ru

Сучасний стан розвитку вітчизняної економіки характеризується стрімкими трансформаційними перетвореннями, зумовленими як інтеграційними, так і глобалізаційними процесами. Намагання

української економіки якнайшвидше наблизитися до міжнародних правил ведення бізнесу змушує проводити широкі реформаційні процеси як її самої, так і системи бухгалтерського обліку в тому числі. Тому поряд із пере-

ходом до ринкових умов господарювання відбувається поступове впровадження та перехід до принципів і методів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, керуючись міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Таким чином, з'являється відносно нові умови ведення обліку, а саме: багатоваріантність і можливість застосування професійного судження бухгалтера чи професійної організації.

Тривалий час для України, яка досить довгий період своєї історії перебувала у складі СРСР, де характерним було монопольне положення держави у всіх сферах господарювання, а також централізоване управління усіма процесами як в економіці, так і в бухгалтерському обліку, сам термін «облікова політика» навіть не розглядався, не кажучи вже про можливості, які він відкриває перед різними підприємствами, а саме: певну самостійність в організації бухгалтерського обліку та виборі способів і методів у його веденні. Тому, зважаючи на такий «спадок», українські суб'єкти господарювання з пересторогою та певною формальністю ставляться до процесу формування облікової політики, що є неприпустимим за сучасних умов господарювання. Таким чином, визначення сутності облікової політики, етапів і проблем, що виникають при її формуванні не лише на роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації, а й на інших суб'єктах господарювання, є актуальним і викликає об'єктивною сучасною необхідністю функціонування всіх без винятку господарюючих суб'єктів.

Питанням реформування національної системи бухгалтерського обліку, а особливо формування науково обгрунтованої облікової політики присвятили свої праці такі видатні науковці, як Барановська Т. В., Верига Ю. А., Житний П. Є., Крутова А. С., Кулик В. А., Петрук О. М., Пушкар М. С., Сопко В. В. та інші. Проте, враховуючи значний доробок даних дослідників, чимало питань залишаються невирішеними у процесі формування облікової політики на роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації.

Таким чином, *метою* статті є формування особливостей побудови облікової політики, а отже, і її вплив на організацію обліку на роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації.

Доречним було б зауважити, що серед провідних науковців відсутнє єдине трактування сутності «облікова політика». На законодавчому рівні в незалежній Україні основою для формування облікової політики були Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні та Вказівки щодо організації бухгалтерського обліку в Україні (втратили чинність у 2000 р. та у 2005 р. відповідно), якими, власне, сам термін не був закріплений, проте можливість застосування облікової політики підприємствами передбачалася. Так, відповідно до згаданого Положення [1] підприємство, установа повинні забезпечити: незмінність протягом поточного року прийнятої методології відображення окремих господарських операцій та оцінку майна відповідно до правил, передбачених цим Положенням. Зміна методології обліку на наступний рік повинна бути зазначена у річній бухгалтерській звітності.

Законодавче визначення облікової політики з'явилося і закріплене у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», де і зазначено, що облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [2]. Проте, з даного визначення можемо зробити висновок, що сутність облікової політики є вузькою, тобто обмеженою лише складанням і поданням фінансової звітності, а проте, як організувати та вести облік, не згадується.

Більш комплексно до визначення сутності облікової політики підходить Кутер М. І., розглядаючи її як у широкому сенсі – як управління обліком, так і у вузькому – як сукупність способів ведення обліку (вибір конкретних методик ведення обліку). У його розумінні облікова політика є не просто сукупністю способів ведення обліку, вибраного до умов господарювання, а вибір методики обліку, що надає можливість використовувати різні варіанти віддзеркалення фактів господарського життя в обліку (залежно від поставлених цілей) [3, с. 478].

Надзвичайно влучно зауважив професор Пушкар М. С., своєрідно порівнявши облікову політику з конституцією підприємства, яка передбачає права і обов'язки системи обліку з приводу формування інформаційних ресурсів для менеджерів [4, с. 10].

Можна погодитися з даною думкою, що обгрунтоване формування облікової політики є надзвичайно важливою складовою, яка впливає на прийняття виважених рішень управлінським персоналом. Тому стисло сутність облікової політики можна передати як вмале управління бухгалтерським обліком для досягнення цілей підприємства.

Облікова політика надає широкі можливості суб'єктам господарювання вибирати різні варіанти та методи ведення обліку, впливати на розміри статей балансу, коригувати фінансові результати, та чи не найголовніше – оптимізувати оподаткування. Таким чином, одні за сутністю господарські операції у різних підприємствах можуть відобразитися по-різному, цим самим впливаючи на прийняття управлінських рішень, також по-різному. Проте не варто забувати і про певні негативні сторони, які надає облікова політика, а саме те, що наявні альтернативи дають змогу не лише маніпулювати фінансовими результатами підприємства, що породжує їх незіставність, а також робить неможливим об'єктивно визначати національний дохід держави. Усе це при формуванні облікової політики повинні враховувати керівники та менеджери підприємства та організувати її таким чином, щоб обрана облікова політика могла повною мірою виконати головну мету бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а саме: надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [2].

Оскільки єдина думка серед науковців стосовно визначення сутності облікової політики відсутня, так само вони і не дійшли консенсусу стосовно самого процесу її розробки, а саме: виділення основних складових

аспектів. У результаті дослідження наукових розробок учених удалося встановити, що найбільш розповсюдженими та поширеними є виділення таких моментів:

- ✦ організаційний і методичний;
- ✦ організаційний, методичний і технічний;
- ✦ організаційно-технічний і методичний;

Про таку різноманітність у поглядах може свідчити той факт, що на законодавчому рівні існує трактування облікової політики, а от її форма – відсутня.

У монографії «Товарні запаси: проблеми обліку, контролю та звітності» автори висвітлюють власне бачення стосовно питання організації бухгалтерського обліку, виділяючи поряд із організаційним, технологічним, методичним ще й науковий етап, до якого відносять концепції та методи обліку товарних запасів [5, с. 22].

Проте серед останніх робіт не можна оминати увагою працю Кулик В. А. «Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку», у якій автор ґрунтовно досліджує теоретичні та практичні моменти облікової політики, розкриває її економічний зміст, чинники, які на неї впливають, і розглядає основні підходи до формування розпорядчого документу. Таким чином, у даній монографії автор доводить свою позицію, згідно з якою при формуванні облікової політики доцільно та вірно застосовувати лише методичний аспект, оскільки всі інші її аспекти (технічний, організаційний) автор вважає за необхідне відносити до аспектів організації обліку на підприємстві та не включає їх до облікової політики підприємства [6, с. 62].

Слід наголосити на тому, що формування облікової політики, тобто ступінь свободи підприємства у виборі того чи іншого альтернативного варіанта, або ж застосування професійного судження – чітко регламентовані державою, шляхом прийнятих і уведених у дію законів, положень, методичних рекомендацій та інших нормативно-правових актів.

Формування облікової політики підприємства здійснюють відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», де визначається порядок зміни облікової політики підприємства (п. 9) і порядок розкриття інформації у звітності у випадках зміни облікової політики (п. 22), інших Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, Плану рахунків, Інструкції про його застосування, Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства від 27.06.2013 р., введених у дію Наказом Міністерства фінансів України № 635, інших нормативно-правових актів.

Проте, незважаючи на таку значну регламентацію з боку держави, вона є недосконалою, тому окремі міністерства і відомства змушені самостійно розробляти розпорядчі документи, у яких відображаються особливості при формуванні облікової політики як у певних галузях, так і стосовно окремих об'єктів обліку. Не стала виключенням і торговельна галузь – Міністерство статистики України ввело в дію Інструкцію про облік роздрібного

товарообороту і товарних запасів, яким визначає особливості у формуванні облікової політики на торговельних підприємствах, а Міністерство фінансів України розробило Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, яким визначено окремі елементи облікової політики щодо запасів.

При формуванні облікової політики необхідно пам'ятати про фактори, що впливають на її вибір: організаційно-правова структура та форма власності; вид та галузь діяльності; задекларована система оподаткування; розмір підприємства, його масштаби діяльності та освітньо-кваліфікаційний рівень персоналу; ступінь розвитку та впровадження новітніх інформаційних технологій як в обліку, так і в контролі; наявність відокремлених підрозділів та особливості зв'язків, які виникають у процесі їхньої діяльності; ступінь підпорядкування вищестоячим організаціям і державним органам.

Тому при формуванні облікової політики роздрібного торговельного підприємства споживчої кооперації потрібно неухильно слідувати принципам, які задекларовані у ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], а також при розробці облікової політики необхідно ретельно проаналізувати, який вплив вона матиме на суми визнаних як доходів, так і витрат торговельного підприємства, а отже, і на кінцевий фінансовий результат, що, у свою чергу, буде впливати на суму прибутку, який підлягає оподаткуванню.

Таким чином, проаналізувавши напрацювання вчених, вважаємо, що при формуванні облікової політики в роздрібних торговельних підприємствах найдоцільніше було б виділення методичного та організаційно-технічного аспектів, оскільки методичний аспект дозволяє вибрати з наявних альтернативних прийомів і способів один найбільш прийнятний метод відображення в обліку різних господарських операцій, у той час, коли організаційно-технічний визначає форми первинних документів, розробку робочого плану рахунків і побудови систем як управлінського обліку, так і внутрішнього контролю.

Важливо наголосити на тому, що облікова політика не лише роздрібного торговельного підприємства споживчої кооперації, але й інших суб'єктів господарювання повинна бути чітко визначена та закріплена відповідним наказом (розпорядженням). Але, урахувавши те, що на законодавчому рівні не закріплено типової форми, вимог до змісту, структурних і складових частин даного розпорядчого документу, кожне підприємство має право самостійно визначати критерії, які будуть відображатися в даному документі.

Отже, з метою розв'язання даної проблеми було проаналізовано як різні думки та підходи вчених до структури та наповнення розпорядчих документів стосовно облікової політики, так і існуючі нормативно-правові акти, а також у результаті здійснення критичного аналізу розпоряджень про облікову політику, які застосовуються на підприємствах споживчої кооперації, було запропоновано на роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації виділяти такі розділи у розпорядженні про облікову політику, а саме:

- ✦ Вступна частина.
- ✦ Розділ 1. Організація фінансового обліку.
- ✦ Розділ 2. Організація управлінського обліку.
- ✦ Розділ 3. Організація внутрішнього контролю.
- ✦ Заключна частина.

Вважаємо, що дану структуру розпорядження про облікову політику доцільно застосовувати саме на підприємствах споживчої кооперації – адже вони, за своєю сутністю, мають складну організаційну структуру та фінансово-економічні служби, які діють на підприємстві, і відокремлені структурні підрозділи, які ведуть управлінський облік і складають відповідну звітність.

Проте, зважаючи на той факт, що сферою наших інтересів є саме підприємства роздрібної торгівлі споживчої кооперації, то важливим аспектом облікової політики, у даному випадку, є визначення елементів облікової політики стосовно товарів. Тому в даній роботі вважаємо за доцільне розглянути і даний елемент в обліковій політиці.

Роздрібні торговельні підприємства споживчої кооперації, готуючи та затверджуючи розпорядчий документ і вказуючи політику підприємства стосовно товарних запасів, повинні керуватися Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО16 «Витрати», Листом від 21.12.05 № 31-34000-10-5/27793 Міністерства фінансів України, а також іншими нормативно-правовими актами, у тому числі документами Укоопспілки. Грунтуючись на вимогах даних нормативних актів у розпорядчому документі, необхідно вказати таку інформацію:

- ✦ метод обліку товарів;
- ✦ метод оцінки вибуття запасів;
- ✦ періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;
- ✦ порядок обліку (ідентифіковано чи загалом) і розподілу транспортно-заготівельних витрат;
- ✦ окремий субрахунок обліку транспортно-заготівельних витрат [7].

У результаті дослідження літературних джерел вдалося з'ясувати, що облікову політику найчастіше характеризують як вдалий легальний інструмент, із допомогою якого можна впливати на фінансовий результат діяльності підприємства. Так, до прикладу, Барановська Т. В. і Петрук О. М. говорять про те, що при формуванні облікової політики вибір методу оцінки запасів, які вибувають, залежить від мети, що ставиться [8, с. 147]:

- ✦ збільшити суму прибутку за рахунок збільшення вартості запасів у залишку;
- ✦ зменшити суму прибутку за рахунок зменшення вартості запасів у залишку;
- ✦ показати реальну суму прибутку, одночасно показуючи середню фактичну вартість запасів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, бачимо, що до формування облікової політики необхідно підходити виважено та обдуманно. Адже, урахувавши специфіку діяльності підприємств споживчої кооперації, а саме, так звану холдингову структуру її організації, яка у своєму складі містить те-

риторіально відокремлені структурні підрозділи, формування облікової політики повинно відбуватися з дотриманням як єдиних облікових принципів, так і єдиних принципів, що стосуються формування оперативної та звітної інформації у всіх структурних одиницях. Це дасть змогу ефективно вести господарську діяльність як у відокремлених одиницях, так і по всьому підприємству загалом, що полегшить процеси як управління, так і внутрішнього контролю – невід'ємний елемент облікової політики. Тому, урахувавши вищевикладене, якщо підприємства будуть діяти неузгоджено та самостійно, наприклад, вибираючи різні методи оцінки запасів, керуючись певними своїми завданнями, то це матиме вплив спочатку на формування собівартості, і, як наслідок, – на фінансовий результат. Дане явище не лише не дасть змоги привести показники до порівняного виду, що унеможливить здійснення оцінки його фінансового стану та призведе до прийняття помилкових управлінських рішень у майбутньому, а й, чи не найголовніше, порушить вимоги, прописані у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Отже, у результаті розглянутих організаційних та методично-технічних аспектів формування облікової політики та виділення структурних елементів у розробці відповідного розпорядчого документу, можна полегшити процес формування облікової політики не лише на роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації, а й на інших підприємствах і організаціях, які за своєю організаційною структурою подібні до підприємств споживчої кооперації та у своєму складі мають самостійні територіально відокремлені одиниці. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.04.93 р. № 250 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/250-93-%D0%BF>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. **Кутер М. І.** Теорія бухгалтерського учета / М. І. Кутер. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 640 с.
4. **Пушкар М. С.** Облікова політика і звітність : навч. посіб. / М. С. Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2003. – 141 с.
5. **Верига Ю. А.** Товарні запаси : проблеми обліку, контролю та звітності : монографія / Ю. А. Верига, Н. В. Хоменко, О. В. Карпенко. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 153 с.
6. **Кулик В. А.** Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : монографія. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. – С. 373.
7. Про облікову політику підприємства : Лист Міністерства фінансів України від 21.12.05 р. № 31-34000-10-5/27793 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931
8. **Петрук О. М.** Облікова політика підприємства в системі регулювання бухгалтерського обліку / О. М. Петрук, Т. В. Барановська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнародний збірник наукових праць. – Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 3. [Відповід. ред. д. е. н., проф. Ф. Ф. Бутинець]. – Житомир : ЖДТУ, 2005. – С. 133 – 153.

Науковий керівник – Матієнко-Зубенко І. І.,
кандидат економічних наук, доцент кафедри аудиту Київського
національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

REFERENCES

- Kuter, M. I. *Teoriia bukhgalterskogo ucheta* [Accounting Theory]. Moscow: Finansy i statistika, 2002.
- Kulyk, V. A. *Oblikova polityka pidpryemstva: nabutyi dosvid ta perspektyvy rozvytku* [The accounting policies of the enterprise: lessons learned and perspectives]. Poltava: RVV PUET, 2014.
- [Legal Act of Ukraine] (1993). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/250-93-%D0%BF>
- [Legal Act of Ukraine] (1999). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

- [Legal Act of Ukraine] (2005). http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931
- Pushkar, M. S. *Oblikova polityka i zvitnist* [The accounting policies and reporting]. Ternopil: Kart-blansh, 2003.
- Petruk, O. M., and Baranovska, T. V. "Oblikova polityka pidpryemstva v systemi rehuliuвання bukhgalterskoho obliku" [The accounting policy of the company for regulatory accounting]. *Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu. Seriya "Bukhhalterskyi oblik, kontrol i analiz"*, no. 3 (2005): 133-153.
- Veryha, Yu. A., Khomenko, N. V., and Karpenko, O. V. *Tovarni zapasy : problemy obliku, kontroliu ta zvitnosti* [Commodity stocks: problems of accounting, control and reporting]. Poltava: RVV PUSKU, 2008.

УДК 338.24

ВПЛИВ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

© 2014 ТИМОШЕНКО О. В.

УДК 338.24

Тимошенко О. В. Вплив системи оподаткування підприємства на економічну безпеку держави

У статті проаналізовано погляди вчених-економістів щодо визначення поняття «податкова безпека» та категорії «система оподаткування», а саме: виділено загальні та оціночні індикатори податкової безпеки. Розкрито роль і значущість податків як важливої фінансової категорії та невід'ємного атрибуту економічної системи держави. Розглянуто фіскальну, регулюючу та стимулюючу функції податків у діяльності суб'єктів господарювання. Автором узагальнено існуючі методики щодо оцінки ефективності впливу системи оподаткування на забезпечення економічної безпеки держави, зокрема на структуру галузей економіки, і досліджено, як саме податки впливають на окремі складові економічної безпеки. Проведено комплексний аналіз податкових надходжень до Зведеного бюджету України та розрахунок рівня податкового коефіцієнта та його динаміки в Україні в цілому, на основі чого виконано аналіз структури податкової системи України в розрізі окремих податків за обсягом надходжень до бюджету країни. Здійснено порівняльний аналіз рівня податкової безпеки в Україні з аналогічними показниками країн – членів Європейського Союзу, сформульовано загальні тенденції оподаткування у країнах ЄС. Розроблено визначальні напрями зміцнення податкової безпеки України в сучасних умовах.

Ключові слова: економічна система держави, економічна безпека країни, система оподаткування, податки, податкова безпека, прямі податки, непрямі податки, податкове навантаження, податковий коефіцієнт.

Табл.: 4. **Бібл.:** 10.

Тимошенко Олена Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та інформаційних технологій, Київський національний університет культури і мистецтв (вул. Щорса, 36, Київ, 01601, Україна)

E-mail: etymoshenko@i.ua

УДК 338.24

UDC 338.24

Тимошенко Е. В. Влияние системы налогообложения предприятия на экономическую безопасность государства

Tymoshenko O. V. Influence of the Taxation System on the Economic Security of the State

В статье проанализированы взгляды ученых-экономистов относительно определения понятия «налоговая безопасность» и категории «система налогообложения», а именно: выделены общие и оценочные индикаторы налоговой безопасности. Раскрыта роль и значимость налогов как важной финансовой категории и неотъемлемого атрибута экономической системы государства. Рассмотрены фискальная, регулирующая и стимулирующая функции налогов в деятельности субъектов хозяйствования. Автором обобщены существующие методики по оценке эффективности влияния системы налогообложения на обеспечение экономической безопасности государства, в частности на структуру отраслей экономики, а также исследовано, как налоги влияют на отдельные составляющие экономической безопасности. Проведен комплексный анализ налоговых поступлений в Сводный бюджет Украины и расчет уровня налогового коэффициента и его динамики в Украине в целом, на основе чего выполнен анализ структуры налоговой системы Украины в разрезе отдельных налогов по объему поступлений в бюджет страны. Осуществлен сравнительный анализ уровня налоговой безопасности в Украине с аналогичными показателями стран – членов Европейского Союза, сформулированы общие тенденции налогообложения в странах ЕС. Разработаны определяющие направления укрепления налоговой безопасности Украины в современных условиях.

The article analyzes the views of economists on the definition of the categories «tax safety» and «taxation system», namely: general and evaluative indicators of the tax security are highlighted. The role and importance of taxes being the important financial category and an indispensable attribute of the economic system of the State. The fiscal, regulatory and stimulating functions of taxes in the activities of the economic entities were considered. The author summarizes the existing methodologies to assess the effectiveness of the tax system's influence to ensure the economic security of the State, in particular its effects on the structure of industry branches, furthermore the topics of how taxes work on economic security components were researched. The complex analysis of tax revenues to the consolidated budget of Ukraine and the calculation of the tax rate level and its dynamics in Ukraine as a whole were carried out, on the basis of which the analysis of structure of the Ukrainian tax system in the context of the individual taxes against the background of the volume of the country budget revenues, was made. Comparative analysis of the tax safety level in Ukraine with the similar indicators in the European Union Member States was carried out, the common taxation trends in the EU Member States were formulated. The determining directions of strengthening the tax security of Ukraine in the modern context were developed.

Ключевые слова: экономическая система государства, экономическая безопасность страны, система налогообложения, налоги, налоговая безопасность, прямые налоги, косвенные налоги, налоговая нагрузка, налоговый коэффициент.

Key words: economic system of the State, economic security of the country, taxation system, taxes, security tax, direct taxes, indirect taxes, tax burden, tax rate.

Табл.: 4. **Библ.:** 10.

Табл.: 4. **Библ.:** 10.

Тимошенко Елена Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, декан факультета экономики и информационных технологий, Киевский национальный университет культуры и искусств (ул. Щорса, 36, Киев, 01601, Украина)

Tymoshenko Olena V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Dean of the Faculty of Economics and Information Technology, Kyiv National University of Culture and Arts (vul. Shchorska, 36, Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: etymoshenko@i.ua

E-mail: etymoshenko@i.ua